

РОЗВИТОК ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНТЕГРОВАНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

*Цікало Є.І., д-р екон. наук, доцент
Львівський національний університет імені Івана Франка*

Облікова і аналітична функції управління реалізуються в системах управління підприємствами в однойменних підсистемах або в одній обліково-аналітичній підсистемі. Для першого варіанту характерним є розмежування функціональних посадових обов'язків облікових і аналітичних працівників, а для другого – об'єднання обов'язків відповідно до цільових функціональних завдань управління. В інтегрованій системі управління кондиційним виступатиме другий варіант організації, за яким відбуватиметься внутрішньопідсистемна інтеграція на відміну від першого, до якого треба задіяти міжпідсистемну інтеграцію. Враховуючи те, що облікова і аналітична функції є забезпечувальними для процесів вироблення і реалізації управлінських рішень в інших підсистемах (фінансового, виробничого, кадрового управління, маркетингу тощо), інтеграція функцій матиме інформаційно-технологічну основу, тому що ґрунтуватиметься на інтеграції облікового і аналітичного процесів (в координації з контрольним процесом) на засадах інформаційно-просторово-часової синхронізації дій [1].

В інтегрованих системах управління (менеджменту), побудованих на базі ERP-систем, досягається інтеграція баз даних та знань і технологічних процесів розв'язання функціональних завдань [2, 3]. Підприємства, які запроваджують стандарти систем управління (наприклад, ISO, ДСТУ), створюють інтегровані системи управління IMS на основі інтеграції стандартів (IMSS – integrated management system standards) [4]. Такі контексти представлення інтегрованих систем пов'язані з «технікою» конструювання си-

стем. Водночас необхідно врахувати якісний інтегративний зміст господарських процесів (бізнес-процесів) у проектуванні і функціонуванні систем, як результат задіяння супровідних інтеграційних процесів в управлінні. В рішеннях з управління процесами необхідно передбачити обліково-аналітичне опрацювання (в межах інтеграційних процесів) ознак набуття господарськими операціями інтегративних якостей, які перетворюватимуть операції в інтегровані. Інтеграційна ознака – ідентифіковане представлення інтеграційної вимоги вираження інтегративної якості об'єкта інтеграції. Інтеграційні вимоги формулюють виходячи із системних принципів інтеграції. Отож, інтеграційна ознака як теоретико-методологічна категорія повинна отримати прикладне втілення в розвитку системної інтеграції в управлінні сучасним підприємством.

Інтеграційні ознаки (ІО) співвідносні з атрибутами управління і систематизуються за атрибутивними видами інтеграції: цільова, функціональна, організаційна, економічна, інформаційна, інструментально-прикладна інтеграція [5, 6]. В обліку необхідно домогтися реквізитної ідентифікації ІО на рівні елементарних дій за господарськими операціями. ІО стають новим об'єктом обліку. Водночас аналізування стосуватиметься оцінювання співвідношення вигод і витрат під час планування операцій, які стають інтегрованими, та їхньої реалізації. З'являється можливість оцінити показники ІО (рівень досягнення) за конкретними об'єктами господарських операцій та врахувати взаємозв'язок (комплементарність) ІО з відповідними економічними показниками, що характеризують операційний об'єкт. При цьому оцінюванням повинно охоплюватися формування фінансового результату і економічного стану підприємства. ІО будуть представлені в ланцюжку базових управлінських елементів «бізнес-стратегія – бізнес-модель – бізнес-план – бізнес-процеси».

Додатково треба врахувати зв'язки ІО із ознаками самоорганізаційного управління, які встановлюватимуться за системним підходом, аналогічно ІО. Тут обліково-аналітична увага фокусуватиметься на атракторній локалізації дезінтеграційних змін (наприклад, змін, що спричинили вихід в зону збитку, як біфуркаційну загрозу в центрах відповідальності), а також на забезпеченні контрольованих дисипативних перетворень в системі, досягаючи в ній гомеостатичної рівноваги.

Загалом результати обліково-аналітичної роботи в поєднанні з інтеграційно-самоорганізаційним супроводом протягом звітного періоду будуть відтворені у звітності. Створюється можливість за згорнутими значеннями ІО по об'єктах, які відображені в позиціях звітності, визначити системний ступінь інтеграції, за яким оцінюватиметься інтеграційний стан системи управління підприємством. Наприклад, маючи у балансі постатейні значення ІО можна отримати загальну оцінку (за ступенем інтеграції) інтеграційного стану як комплементарного до фінансового стану підприємства.

У такий спосіб буде наповнено інтегративним змістом звіт про управління, в якому представлені названі вище базові управлінські елементи, та розширяться можливості надання зацікавленим сторонам розгорнутої (безпекообґрунтованої) інформації про підприємство. Водночас системою інтеграцією на базі ознак охоплюватимуться підсистеми, що інтегруються на основі стандартів систем управління, та забезпечуватиметься транспарентність управлінської звітності про перебіг реалізації стандартів.

Традиційні ERP-системи потребують добудови нейромережевими засобами машинного навчання набуття господарськими операціями інтеграційно-самоорганізаційних ознак, завдяки яким реалізовуватимуться інтегровані господарські процеси підприємств.

Перелік посилань:

1. Мних С.В., Цікало Є.І., Бунь Р.М. Організація автоматизованих робочих місць облікового персоналу: навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2004. 167 с.

2. Функції ERP-системи для підприємств. *Wezom* : веб-сайт. URL: <https://wezom.com.ua/ua/blog/funktsiyi-erp-sistemi-dlya-pidprijemstv>

3. Берко А.Ю., Верес О.М., Пасічник В.В. Системи баз даних та знань. Книга 1. Організація баз даних та знань: підручник. Львів: Магнолія-2006, 2017. 438 с.

4. Guidance on integrated management system standards. URL: <https://www.iso.org/news/ref2347.html>

5. Цікало Є. Формування інтеграційного базису системи управління суб'єкта господарювання. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2016. № 35 (2). С. 287–293.

6. Цікало Є. Інформаційно-економічні інтеграційні ознаки системи управління суб'єкта господарювання. *Ефективна економіка*. 2022. № 4.